

Evaluatie Structuur Plus groepen SBO¹

Inleiding

De Structuur Plus groepen (n=3) van een SBO zijn gestart als pilot en worden ieder jaar geëvalueerd. Dit jaar is gekozen om deze evaluatie te houden met behulp van de dialoogtafel-methodiek, ontwikkeld door de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland². Met ouders uit alle drie groepen van de Structuur Plus (onderbouw, middenbouw en bovenbouw) is een interview gehouden. De uitkomsten zijn vervolgens tijdens een dialoogtafel met betrokken professionals besproken.

Werkwijze

Betrokkenen van elke Structuur Plus groep van SBO in Friesland hebben één casus per groep geselecteerd (n=3). De ouder(s) heeft/hebben toestemming gegeven om mee te werken en zijn vervolgens geïnterviewd door een onderzoeker van de AWTJF aan de hand van topiclijst. Deze topiclijst is samen met betrokkenen van het SBO ontwikkeld en had betrekking op specifieke thema's, gerelateerd aan de Structuur Plus groepen, zoals de aanmelding, ervaren uitkomsten en tevredenheid, contact met school en samenwerking tussen zorg en onderwijs.

Het verslag van het interview – door de ouder(s) goedgekeurd – is tijdens een gezamenlijk gesprek, een zogenaamde dialoogtafel, aan leerkracht, zorgassistent en andere betrokken collega's voorgelegd. Hiervoor is van te voren met betrokkenen een voorgestructureerde agenda opgesteld. Onder leiding van een onafhankelijk voorzitter hebben zij gezamenlijk gereflecteerd op de weergegeven ervaringen van ouders en in hoeverre de benoemde ervaringen herkenbaar zijn: wat er goed gaat en wat er nog beter kan. Vervolgens hebben zij gekeken in hoeverre de genoemde punten volgens hen incidenteel of structureel zijn en of deze ook bij andere leerlingen/groepen binnen de Structuur Plus spelen en welke positieve en belemmerende factoren zij zelf zien (aan de hand van het model uit figuur 1). Tenslotte hebben zij samen nagedacht over aanbevelingen. De deelnemers aan de dialoogtafel hebben vervolgens het verslag van dit gesprek gelezen en konden hun reactie geven. Na vaststelling van het verslag hebben de onderzoekers van de AWTJF de belangrijkste inzichten per dialoogtafel visueel weergegeven in dit zgn. casus profiel.

Terugkoppeling uitkomsten

De bevindingen zijn afkomstig uit bovengenoemd interview met ouders en bijbehorende dialoogtafel. Het doel van deze gesprekken was om vanuit de verschillende perspectieven terug te kijken op de ondersteuning die de Structuur Plus groep aan de leerlingen biedt. Die verschillende perspectieven leveren zicht op positieve en belemmerende factoren die in de beleving van de betrokkenen een rol hebben gespeeld in de uiteindelijke resultaten van de ondersteuning door de Structuur Plus groepen. *Het gaat dus om een reconstructie van beleving en niet persé om een reconstructie van feiten.*

De bevindingen zijn in eerste instantie met de adjunct-directeur en vervolgens in de projectgroep betrokken bij de Structuur Plus groepen en met een aantal beleidsmedewerkers van Friese gemeenten besproken. Vervolgens zijn de overkoepelende bevindingen in de Stuurgroep van de Structuur Plus groepen besproken. Tenslotte zijn de bevindingen besproken met de bij de Structuur Plus groepen betrokken professionals, waaronder de leerkrachten, intern begeleider, orthopedagoog en jeugdhulpverlener.

Figuur 1: Conceptueel model beïnvloedende factoren

Toelichting conceptueel model

Een uitkomst van een ondersteuningstraject is altijd het resultaat van meerdere factoren, die samen tot een bepaalde uitkomst leiden, dus niet het resultaat van één succesfactor of één belemmerende factor op zichzelf. Deze beïnvloedende factoren kunnen te maken hebben met het gezin, met de betrokken professionals en de organisatie waarin wordt gewerkt of met de ingezette interventies.

Een succesfactor heeft in gunstige zin bijgedragen aan een positieve uitkomst van het hulpverleningsproces. Het gaat dan bijvoorbeeld om hoge motivatie (gezin), goede samenwerking (hulpverleners) of bewezen effectieve hulp (interventie), e.d. Een belemmerende factor heeft de potentie de uitkomst van het hulpverleningsproces negatief te beïnvloeden en/of draagt bij aan een suboptimale uitkomst. Het gaat dan bijvoorbeeld om negatieve verwachtingen over de ondersteuning (gezin), hoge werkdruk hulpverleners (organisatie), gebrek aan maatwerk (interventie).

¹ Mocht u deze presentatie van bevindingen willen verspreiden, dan verzoeken we u de volgende bronvermelding aan te houden:

Evaluatie Structuur Plus groepen m.b.v. de dialoogtafelmethodiek. Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland. Leeuwarden.

² Voor meer informatie of contact zie www.awtjf.nl

CASUS BESCHRIJVING

Kind: basisschoolleeftijd met ASS, van drie reguliere scholen gestuurd i.v.m. gedragsproblemen. 7 maanden schooluitval.

Samenstelling gezin: alleenstaande ouder met één kind

Opleidingsniveau ouder: HBO

Inkomen ouder: werkend

Hulpgeschiedenis: 2017 - heden

Na melding Veilig Thuis verwijzing door onderwijsconsulent naar Structuur Plus groep SBO.

POSITIEVE FACTOREN (↑ mogelijke oorzaken)

GEZIN

Kind is leergierig en beleefd

Ouder is gemotiveerd en wil graag dat kind op school slaagt^c

Ouder zoekt pro-actief contact met school^c

Ouder geeft toestemming aan gebiedsteam en school om informatie uit te wisselen^c

In e-mail communicatie neemt ouder alle betrokkenen mee in cc, zodat iedereen op de hoogte is^c

Ouders zijn pro-actief in het onderling ervaringen uitwisselen

↑ ouders organiseren zelf ouder-café voor onderlinge uitwisseling (school faciliteert ruimte en koffie/thee)

PROFESSIONAL

Alliantie professionals en ouders: goed samenwerken/soepel contact:

↑ nemen ouders serieus en luisteren goed naar ouders, vragen hoe het thuis gaat

↑ onderbouwen hun standpunten en plannen en zijn duidelijk naar ouders toe

↑ onderhouden korte lijnen met (meeste) ouders:

↑ wisselen veel informatie uit met ouders via mail of schoolportaal

↑ stemmen af met ouders hoe met kind om te gaan in bepaalde situaties^c

Gezamenlijke besluitvorming:

→ stellen de doelen samen met de ouders op

→ gezamenlijk opgestelde plan is beschikbaar voor ouders via schoolportaal

Alliantie professionals en kinderen:

↑ bekrachtigen kinderen in dingen die ze goed kunnen

↑ kind staat centraal in opgestelde doelen

↑ professionals luisteren naar kinderen

↑ orthopedagoog en kinderen raken vertrouwd met elkaar/leren elkaar kennen:

↑ orthopedagoog bezoekt regelmatig de groep

Goede interne samenwerking:

↑ stemmen onderling af in de communicatie naar ouders^c

↑ onderling overleg bij complexe vraagstukken om tot gezamenlijk besluit te komen

↑ orthopedagoog is beschikbaar voor advies over gedragsmatige en sociaal emotionele aspecten

↑ orthopedagoog wordt zo nodig uitgenodigd voor oudergesprek

↑ orthopedagoog heeft interactie met leerkracht, individuele kinderen en groep als geheel

↑ orthopedagoog en intern begeleider zitten bij leerlingbespreking

Goede onderlinge afstemming tussen school en thuisbegeleiding:

↑ regelmatig overleg intern begeleider en gezinsbegeleider GGZ-instelling

Goede samenwerking tussen school en gemeente:

↑ aanwezigheid gebiedsteammedewerker bij toelatingsgesprek^c

↑ WMO-consulent gemeente is hulpvaardig en begripvol en heeft kennis van zaken^c

↑ afstemming tussen gebiedsteam en orthopedagoog over maatwerkonderzoek^c

UITKOMSTEN

Tevredenheid: hoog.

Doelrealisatie:

Kind

- is gelukkig op school/ heeft het naar zijn zin
- gaat weer duurzaam naar school
- voelt zich veilig op school
- ontwikkelt zich boven verwachting
- gedragsproblemen zijn opgelost

Ouder

- kan weer een eigen (sociaal) leven opbouwen

Doelrealisatie

- Kind voelt zich gepest door twee andere kinderen op de groep

BELEMMERENDE FACTOREN (↑ mogelijke oorzaken)

GEZIN

Eigen beperkingen van ouders:

↑ ouder wil graag grip hebben op gang van zaken op school, heeft behoefte aan duidelijkheid en vraagt daarin veel van professionals^c

↑ ouder interpreteert afspraken en regels op haar eigen manier^c

↑ ouder is heel dwingend in communicatie met school^c

Moelijkheden rondom het maken van afspraken tussen school en ouders^c:

↑ scheidingsproblematiek^c

↑ ouders kunnen niet samen door één deur^c

↑ andere ouder reageert niet op uitnodigingen van school om contact te hebben^c

↑ gebrekkige communicatie tussen ouders onderling

↑ ouder geeft geen toestemming om andere ouder te informeren over de gesprekken op school^c

↑ ouder houdt zich niet aan afspraak om andere ouder te informeren over afspraken met school^c

↑ ouder bepaalt graag zelf de regels en heeft eigen ideeën over de aanpak op school^c

↑ ouder kon zich moeilijk openstellen voor nieuwe school^c

↑ ouder had weinig vertrouwen in school en instanties^c

↑ ouder heeft traumatische ervaringen met vorige scholen^c

↑ ouder heeft negatieve ervaringen met eerdere hulpverlening^c

↑ ouder 'shopt' bij verschillende professionals/instanties om te bereiken wat zij denkt dat nodig is^c
(zie ook opmerkingen bij 'maatwerk (aanvullend onderzoek)' onder organisatie)

Kind komt niet tot leren / laat hiaten zien in ontwikkeling^c:

↑ kind ervaart weerstand in de groep^c

↑ kind kruipt in slachtofferrol^c

↑ kind vindt dat hij gepest wordt^c

PROFESSIONAL

Professionals zijn er niet in geslaagd moeder gevoel te geven dat zij tijdens aanmeldingsproces serieus is genomen^c

Bezoeken orthopedagoog in klas worden soms als onwelkome interrupties ervaren, zowel voor leerkracht als kinderen

Onderlinge afstemming:

↑ professionals hebben soms verschillende meningen over wat van belang is voor het kind

Onderlinge rol-/taakverdeling:

↑ voor leerkracht is niet duidelijk bij wie zij terecht kan voor welke vraag

Samenwerking leerkracht en gezinsbegeleider GGZ-instelling verloopt niet altijd soepel:

↑ leerkracht ziet toepassing adviezen gezinsbegeleider GGZ-instelling niet altijd zitten

↑ verschil in groepspectief van leerkracht en individueel perspectief van gezinsbegeleider GGZ-instelling

↑ leerkracht heeft sterke focus op didactiek, ziet hulpverleningsaspecten als randzaken

Rechtstreekse communicatie/afstemming tussen professionals op school en GGZ-instelling kan beter^c:

↑ ouder heeft het gevoel dat zij als tussenpersoon/intermediair wordt ingezet^c

Continuïteit van hulpverleners:

↑ gezinsbegeleider GGZ-instelling is komende periode uit de running

Gebiedsteammedewerker is slecht bereikbaar

Gebiedsteammedewerker heeft weinig kennis van zaken

ORGANISATIE

Goede samenwerking tussen SBO en Samenwerkingsverband Passend Onderwijs:

- ↑ duidelijke afspraken over onderling overleg en afstemming

School is open en transparant naar ouders toe:

- ↑ school geeft duidelijk aan wat de school wel en niet kan bieden^c
- ↑ duidelijke afspraken met ouders bij aanmelding over werkwijze op de groepen^c
- ↑ regelmatige oudergesprekken over de voortgang

Meerwaarde van combinatie onderwijs en zorg in één structuur:

- ↑ kijken naar leerling vanuit verschillende perspectieven
- ↑ verbinding tussen begeleiding thuis en op school

Voldoende hulpbronnen en vangnet beschikbaar voor leerkracht:

- ↑ compleet team van leerkracht, onderwijsassistent en hulpverleners voor ondersteuning aan leerlingen

Een brede, scherpe blik op leerlingen op school vanuit verschillende perspectieven:

- ↑ betrokkenheid van meerdere disciplines en hulpverlening

Goede samenwerking tussen gemeente en de Structuur Plus groepen:

- ↑ gemeente neemt deel aan de projectgroep en de stuurgroep van de Structuur Plus groepen
- ↑ school heeft alle betrokken gebiedsteammedewerkers uitgenodigd voor informatiebijeenkomst
- ↑ gebiedsteam ziet meerwaarde en noodzaak Structuur Plus groepen

INTERVENTIES

Inzet handelingsgerichte diagnostiek (alleen onderzoek doen dat nodig is)

Integraal werken door combinatie onderwijs en zorg:

- ↑ mogelijkheid tot specialistisch onderzoek
- ↑ beschikbaarheid oudercursus door GGZ-instelling

Vraaggericht aanbod:

- ↑ veel vraag naar Structuur Plus groepen voor kinderen met ASS, zowel vanuit ouders als vanuit andere scholen en zorgaanbieders

ORGANISATIE

Hoge werkdruk leerkrachten:

- ↑ beperkte beschikbaarheid onderwijsassistent op de groep (nu 20 uur per week per groep)
- ↑ verschillende niveaus van kinderen binnen één groep
- ↑ brede clustergroepen (1-2-3, 4-5-6)

Onduidelijk wie verantwoordelijk is voor besluitvorming en communicatie over aanpak ("wie bepaalt we doen het zo"):

- ↑ onduidelijkheid over regie
- ↑ gebrek aan heldere afspraken over wie waarover communiceert met wie

Maatwerk (aanvullend onderzoek) komt moeizaam van de grond^c:

- ↑ ouder heeft uiteindelijk verwijzing van huisarts geregeld^c
- ↑ ouder heeft geen financiële mogelijkheden om het onderzoek zelf te bekostigen^c (normaal gesproken financieren ouders zelf onderzoek dat door school niet nodig wordt geacht)
- ↑ problemen met financiering van onderzoek^c
- ↑ door ouder gekozen aanbieder is niet gecontracteerd door gemeente^c
- ↑ ouder geen vertrouwen in reguliere aanbieders van onderzoek^c
- ↑ GGZ-instelling is hoofdaannemer, maar weigert onderzoek te betalen^c
- ↑ het gaat niet om hulpverleningsvraag^c
- ↑ GGZ-instelling heeft uitkomst onderzoek niet nodig voor omgaan met kind^c
- ↑ financiering Passend Onderwijs in principe niet van toepassing^c
- ↑ school ervaart geen handelingsverlegenheid in omgaan met kind^c
- ↑ onduidelijkheid over wie waar verantwoordelijk voor is
- ↑ grijs gebied tussen ondersteuning vanuit Passend Onderwijs en ondersteuning vanuit Jeugdwet
- ↑ financiering vanuit zowel wet Passend Onderwijs als Jeugdwet mogelijk, afhankelijk van vraag
- ↑ nieuwe jeugdfinanciering met hoofd- en onderaannemerschap
- ↑ gebiedsteam slaagt er, ondanks overleg met betrokken partijen, niet in om onderzoek rond te krijgen^c
- ↑ Passend Onderwijs heeft doorbraak kunnen forceren met dezelfde partijen, waarmee gebiedsteam in gesprek was zonder resultaat^c

Elke gemeente hanteert een eigen werkwijze m.b.t. indicatiestelling e.d. en SBO heeft met veel verschillende gemeenten te maken

INTERVENTIES

Weinig alternatieven voor Structuur Plus groepen voor leerlingen met autisme in de regio beschikbaar:

- ↑ leerlingenvervoer naar gemeente SBO kan kostbaar zijn voor gemeenten
- ↑ leerlingen komen uit de hele regio
- ↑ veel uitval in RENN4
- ↑ leerlingen met autisme gedijen niet goed in gemengde groepen met veel prikkels